

TEADUSTE AKADEEMIA EMAKEELE SELTS

Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn, Eesti
reg. nr 80075963
e-post es@eki.ee, tel 6449 331
www.emakeeleselts.ee

Emakeele Seltsi 89. tegevusaasta (2008)

Liikmeskond: 335 tegevliiget, 6 auliiget
Esimees: Helle Metslang
Teadussekretär: Annika Hussar
Raamatukogu juhataja: Helju Kaal

2008. a korraldas Emakeele Selts 3 konverentsi, 8 ettekandekoosolekut, 10 väliskeelepäeva.

Väljaspool Eestit peeti Haridus- ja Teadusministeeriumi ning kohapealsete eesti seltside kaaskorraldusel keelepäevad Haagis, Peterburis, Vilniuses, Torontos, Petseris, Minskis, Hamburgis, Moskvast ja Oulus. Ettekannete teemad olid väga erinevad, kõneldi osas võeti arvesse kohapealse eestlaskonna ettepanekuid ja ootusi. Teemade hulka kuulusid ülevaated Eesti keelepoliitikast, eesti keele omandamisest, uutest vaatenurkadest keeleteaduses, kõneldi uuest õigekeelsussõnaraamatust ja praegusest eesnimetasutusest ning eestlaste viisakuskoodist; räägiti eesti keele õppimise võimalustest välismaal, sõnaraamatutööst. Kokku peeti väliskeelepäevadel 40 ettekannet.

Emakeele Selts oli Eesti Keele Instituudi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Keeleinspektsiooni, Väike-Maarja Gümnaasiumi ja Väike-Maarja Vallavalitsuse kõrval üks Ferdinand Johann Wiedemanni keeleauhinna asutamise 20. aastapäevale pühendatud rahvusvahelise konverentsi korraldajaid. Konverents toimus 16.–17. aprillil Väike-Maarjas ning seal meenutati keeleauhinna tekkelugu, esitati vähem tuntud tahke Wiedemanni elust ja tegevusest ning kõneldi teiste riigikeelte käekäigust (saksa, rootsi, läti, ungari, soome) nende kodumaal. Konverentsi ettekanded anti välja kogumikus “Emakeelne Eesti, emakeelne Euroopa”.

27. juunil toimus Tartus traditsiooniline J. V. Veskile pühendatud keelekonverents. XLI Veski päeva teema oli seotud Eesti Vabariigi juubeliaastaga ning selleks oli valitud “Eesti keele rollist vabariigi algusaegadel”. Kavas oli kuus ettekannet eri teadusvaldkondade esindajatelt. Avaettekande “1934. a ja 1995. a keelseadused: ühist ja erinevat” autorid olid Tõnu Tender ja Andres Hallmägi. Ott Kurs tutvustas oma ettekandes “Maateaduse terminoloogia arendamisest 1920. aastail” oskuskeele arengut geograafi pilgu läbi. Jakob Kübarsepp kõneles teemal “Eesti keel õppe- ja teaduskeelena tehnikahariduses” Tallinna Tehnikaülikooli ajaloo valguses. Reet Kasiku ettekande teemaks oli “Eesti keel ja keeleteadus Tartu ülikoolis 1919–1940”. Riho Saard kõneles eesti keele arendamisest kirikus ning ettekande teema oli “Luterliku kiriku eestistamisest”. Tiit Hennoste andis

ülevaate keele-elust ajakirjanduses ning tema ettekande teema oli “Vabaduse tulemine. Eesti ajakirjandus ja tema keel Eesti Vabariigi algusajul”.

Traditsiooniline üliõpilaskonverents, millega tähistati ühtlasi Euroopa keelte päeva, toimus 3. oktoobril Tartu Ülikoolis. Oma keeleuurimistöödest rääkisid Tallinna, Tartu ning Tampere ülikooli bakalaureuse- ja magistriõppe üliõpilased ning gümnaasiumiõpilased, kes pidasid kokku 12 ettekannet.

Emakeele Seltsi aastakoosolekul 27. märtsil 2008 pidas akadeemilise ettekande teemal “Lähedane liivi keel” seltsi juhatuse abiesimees, professor Karl Pajusalu. Seltsi 88. (2007) tegevusaasta aruande esitas teadussekretär Annika Hussar. Juhatuse ettepanekul valiti keeleteoimkonna vanema ülesandeid jätkama Peeter Päll.

Ettekandekoosolekutel peeti 20 ettekannet. 2008. aastat alustati kahe juubelikoosolekuga. 9. jaanuaril tähistati emeriitprofessor Huno Rätsepa 80. sünnipäeva, ettekanded pidasid Lembit Vaba (“Kolm eventuaalset baltismi: millest sõltub etümoloogia usutavus?”), Udo Uiibo (“Sõna *simman* etümoloogia”), Tiit-Rein Viitso (“*Tsuhh-tsuhh*”). 4. märtsil õnnitleti emeriitprofessor Tiit-Rein Viitsot. Ettekandeid oli kolm: Karl Pajusalu “Tiit-Rein Viitso tuhat keelt”, Valts Ernštreitsi “Tiit-Rein Viitso ja liivi kirjakeele kujunemine”, Tiit-Rein Viitso “Keeleteadus kui katsetuste ja eksituste tee”. 10. aprillil olid vaatluse all keelelised elulood ja suhtlusvõrgustikud, esinesid Anna Verschik, Kristiina Praakli ja Mari Mets. 16. mai koosolekul kõnelesid Ene Vainik, Hille Pajupuu, Rene Altrov ja Anni Oja teemal “Keel ja emotsioonid”. Esimesel sügiskoosolekul pidas Eva Liina Asu ettekande eesti lauseintonatsioonist ja Tuuli Tuisk liivi katketoonist ning esitleti kaht raamatut: T-R. Viitso “Liivi keel ja läänemeresoome keelemaastikud” ning I. Lehist, P. Teras, V. Ernštreitsi, P. Lippuse, K. Pajusalu, T. Tuisu ja T-R. Viitso “Livonian Prosody”. 10. oktoobril esitleti Emakeele Seltsi värsket väljaannet, Mari Musta, Eevi Rossi ja Helju Kaalu koostatud kogumikku “Ennemustitsel Mulgimaal”. Raamatut tutvustas Eevi Ross, mulkide tegemistest kõneles Alli Laande. Viimasel koosolekul 27. novembril oli räägituks esimese keele omandamine ning ettekannete autoriteks olid Reili Argus, Sirli Parm, Maigi Vija, Reeli Torn-Leesik ja Renate Pajusalu.

2008. aastal toimus juhatuse liikme Annika Kilgi eestvedamisel esmakordselt koolinoortele suunatud Interneti-põhine sõnakogumisvõistlus. Eesmärgiks oli koguda uut, noortepärast sõnavara, mida sõnaraamatutes ei leidu, noorte keeletegevust uute vahenditega elavdada ning äratada huvi eesti keele vastu. 1. veebruarist 15. maini kestnud sõnakogumisvõistluse pidulik lõpetamine toimus Tartu Ülikoolis ning sinna kutsuti parimad kogujad ja nende emakeeleõpetajad. Noortele kõnelesid Anni Oja, Annika Kilgi ja Huno Rätsep. Oma keelekogumise kogemustest kõnelesid auhinnatutest Katriin Vesik ja Jaan Erik Kiissel.

Keeleteoimkond pidas 2008. aastal neli koosolekut ja võttis vastu kolm otsust (jaapani päritoluga sõnade kasutamisest eesti tekstis; Internet ja internet; muudatused eesti-vene tähetabelis). Arutusel on morfoloogiateemaline otsus, araabia sõnade vormistussoovitus ning ukraina-eesti tähetabeli parandamine. Toimkond soovitas otse Emakeele Seltsi või Eesti Rahvusringhäälingu juurde luua häälduse töörühma, kes tegeleks eesti keele

hääldust puudutavate soovitude väljatöötamisega.

2008. aastal on trükis ilmunud:

- Emakeele Seltsi aastaraamat 53 (2007). Peatoimetaja Mati Erelt, toimetaja Tiiu Erelt. Eesti Teaduste Akadeemia Emakeele Selts. Tallinn 2008. 272 lk;
- keeleajakiri Oma Keel nr 1, 78 lk;
- keeleajakiri Oma Keel nr 2, 95 lk.

Emakeele Seltsi raamatukogu täienes 2008. aastal 159 trükisega, mis on saadud vahetuse, annetuse ja ostu teel. Raamatukogus on arvel 6059 inventeeritud trükist.